

РОЛЬ КЕРІВНИКА У ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ ЗІ ШКІЛЬНИМ ВОКАЛЬНИМ АНСАМБЛЕМ

У статті розглядається роль керівника вокального ансамблю у позакласній роботі зі шкільним вокальним колективом. Висвітлюються вимоги до його особистісних та педагогічних якостей.

Ключові слова: вокальний ансамбль, позакласна робота, керівник вокального ансамблю, шкільний вокальний ансамбль.

The article deals with the role of the head of the vocal ensemble in the extracurricular activity with the school's vocal collective. His personal and pedagogical qualities are discussed in the article.

Key words: vocal ensemble, extracurricular activity, the head of the vocal ensemble, school's vocal collective.

Музична освіта та музично-естетичне виховання, на ряду з іншими мистецьким дисциплінами та художньо-естетичним вихованням школярів, є одними зі складових сучасної системи освіти та завдань сучасної загальноосвітньої школи. Згідно низки законодавчих актів, затверджених Кабінетом міністрів України, як, наприклад, Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття») [1], «Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах» [2], мистецькі предмети мають бути обов'язково введені у програму загальноосвітньої підготовки школярів. Опановуючи дисципліни мистецького циклу, учні розвивають свої знання у художньо-естетичній галузі під час навчальної діяльності. Предмет «Музичне мистецтво» є провідним серед дисциплін мистецького циклу. Державними освітніми стандартами затверджено, що ця дисципліна на ряду з іншими мистецькими має «охоплювати всі роки навчання на засадах цілісності, наступності і неперервності» [2].

Нажаль, у загальноосвітніх навчальних закладах вивченню мистецьких дисциплін, зокрема музичного мистецтва, приділяється критично мало часу. Таке обмеження значно негативно впливає на творчий розвиток особистості школярства. Проте окрім урочного часу існує позаурочна діяльність, яка дозволяє заповнити прогалини у знаннях учнів та сприяє їх більш досконалому музично-естетичному вихованню та гармонійному особистісному розвитку, вдосконалює музичні та творчі здібності, формує музичний та виробляє естетичний смак. Засади виховання учнів під час позакласної діяльності визначено «Концепцією художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах» [2].

Існує кілька форм музичних позакласних занять: масові, гурткові та індивідуальні [3]. Педагоги – М. Корф, К. Ушинський, В.Одоевський, Д. Кабалевський, Н. Ветлугіна, О. Ростовський, О. Апраксіна; композитори – М. Лисенко, М. Леонтович, К. Стеценко, М. Верховинець, Я. Степовий та інші вітчизняні та зарубіжні діячі музичної педагогіки та мистецтва досліджували у своїх наукових працях форми організації музично-естетичного виховання дітей, в тому числі й на позакласних заняттях.

Масові форми позакласної роботи включають в себе інструментальні оркестри, шкільні хорові колективи, відвідування закладів музичної культури та участь у музичних заходах.

До гурткових форм позакласної роботи відносяться різноманітні музичні гуртки – інструментальні, хорові, ансамблеві та сольні, хореографічні, музичний театр, факультативи та інші.

Індивідуальна форма позакласної роботи передбачає гру на музичних інструментах. Індивідуальна форма позакласної роботи має проводитись у відповідності до особливостей розвитку учня, набутих ним навичок та потреб та має бути педагогічно доцільною [3].

Однією з форм позакласної роботи з музики є вокальний ансамбль, який, як було вище зазначено, відноситься до гурткових форм позакласної роботи. Вокальний ансамбль – «група співаків, які виступають спільно (дует, тріо, квартет, квінтет і т.д.). Вокальні ансамблі бувають однорідні (дитячі, жіночі, чоловічі) та мішані» [6, с. 44]. Діяльність вокального ансамблю спрямована на досягнення спільних творчих цілей його учасників.

Ключовою постаттю у вокальному ансамблі є його керівник. В обов'язки керівника вокального ансамблю входить відбір учасників колективу, організація його роботи за умови «... чіткого і послідовного ряду навчальних завдань та їх систематичного вирішення...»[5, с. 91]. створення відповідної для цього атмосфери та задоволення вимог вокального ансамблю для досягнення творчого успіху.

Керівник вокального ансамблю має задовольняти низку вимог. Він має володіти певними особистісними та професійними якостями. Обов'язковою вимогою є наявність педагогічного досвіду, знання методики роботи з ансамблем та знання з психології. Керівник вокального ансамблю має постійно розвиватись у своїй професії, вдосконалювати свої знання з педагогіки та постійно підвищувати рівень своєї кваліфікації.

До обов'язків керівник вокального ансамблю відносяться:

- відбір учасників до сталого складу колективу протягом всього його існування;
- постійна робота з членами вокального ансамблю, спрямована на їх творчий та професійний розвиток;
- проведення роботи з учнями у відповідності до нормативно-правових актів та законів, що регулюють дану сферу освіти та діяльності;
- додержання відповідних санітарно-гігієнічних норм та правил безпеки життєдіяльності у процесі роботи з учасниками вокального ансамблю;
- педагогічна діяльність у відповідності до сучасних навчально-виховних напрямів із залучанням інформаційно-комп'ютерних технологій у музичну освіту як «...інструменту ефективного засвоєння знань, умінь й навичок»[5, с. 166].;
- індивідуально-зорієнтований підхід у навчанні та вихованні учнів, розмаїття діяльності у навчальному процесі;
- музично-естетичне виховання школярів та організація їх дозвілля;
- організація концертної діяльності вокального колективу на всіх щаблях: загальношкільному, місцевому, районному тощо;
- заповнення педагогічної документації, до якої відносяться звіти, журнали та інші документи;
- проведення бесід та зборів з батьками учасників вокального ансамблю, а також робота з педагогічним складом школи;
- ставлення до кожного учасника вокального ансамблю з повагою.

З метою успішної та результативної роботи керівника з вокальним ансамблем, вона має базуватися на наступних принципах:

- особистісно-зорієнтованого підходу;
- доступності, що вчаровує вікові та психофізіологічні особливості учнів – учасників вокального ансамблю;
- наступності, що проявляється у поетапному ускладненні навчального матеріалу.

Вимоги до професійних, як і до особистісних якостей педагога – керівника вокального ансамблю зосереджені навколо його педагогічної діяльності. Керівник має володіти педагогічним хистом, цікавитись сучасними методичними матеріалами та

напрямами навчально-виховної роботи, мати достатньо досвіду у проведенні музично-естетичного виховання учнів, володіти знаннями з психології, фізіології, постійно підвищувати рівень своєї педагогічної майстерності. Керівник має підтримувати сприятливу атмосферу серед учасників колективу та вміти будувати довірливі відносини з ними. Також керівник має бути всебічно розвинутою особистістю, знати та виховувати у дітях любов до державної мови та всіляко сприяти національній самоідентифікації молоді через патріотично-спрямоване виховання. В обов'язки керівника входить постійне вдосконалення репертуар колективу. Керівник шкільного вокального ансамблю має займатись безперервною самоосвітою, підвищувати рівень своїх професійних знань та навичок, відвідуючи методичні семінари, наукові конференції тощо, займатись науково-дослідною роботою та публікувати свою власну методичну літературу: рекомендації, авторські навчальні програми та посібники. З метою обміну педагогічним досвідом, керівник має відвідувати інші шкільні позакласні гуртки та спілкуватись із керівниками інших гуртків. З метою ознайомлення з результатами сумісної праці керівника та учасників вокального ансамблю, він має влаштовувати звітні концерти та заходи такого кшталту для адміністрації школи та батьків. Наостанок, керівник шкільного вокального ансамблю має постійно аналізувати роботу колективу та вживати заходів, спрямованих на досягнення творчих планів всіх учасників вокального ансамблю.

Отже, позакласна робота з музичного мистецтва відіграє важливу роль у музично – естетичному вихованні школярів. Однією із форм позакласної роботи з музики є вокальний ансамбль. Діяльність вокального ансамблю спрямована на досягнення спільних творчих цілей його учасників. Проте злагоджена робота вокального ансамблю можлива лише за наявності керівника. Керівник є провідною особою у колективі, оскільки саме він формує вокальний ансамбль та організовує його роботу, турбується про створення відповідної, сприятливої для творчості атмосфери. Низка вимог, що застосовуються до особи керівника є цілком виправданими, оскільки він працює з дітьми та має великий вплив на формування їх особистості. Окрім таких суто професійних якостей, як педагогічний досвід, знання психології та принципів, на яких має базуватись робота керівника тощо, він має володіти певними особистісними якостями, бути прикладом для своїх вихованців, сприяти їх патріотичному вихованню, створювати відповідну сприятливу атмосферу на заняттях з вокального ансамблю, налаштовувати учнів на досягнення творчого успіху, бути всебічно розвинутою особистістю.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»). Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 1993 р. № 896. Дата оновлення: 29.05.96 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/896-93-п>
2. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах. Наказ Міністерства Освіти і Науки України Академія Педагогічних Наук України від 25.02.2004 № 151/11. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1_11290-04/print
3. Олексюк О.М. Музична педагогіка: Навчальний посібник. К.: КНУКіМ, 2006. 188 с.
4. Чехуніна А. О. Застосування інформаційно-комп'ютерних технологій у процесі формування професійних компетентностей майбутніх фахівців-музикантів. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 33. Т. 2. С. 165-170. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/123456789/15215>
5. Чехуніна А. О. Специфіка формування художнього мислення здобувачів музичної освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 36. С.89-93. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/123456789/15217>
6. Юцевич Ю.Є. Музика. Словник-довідник. Вид.2-ге, переробл. і доп. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009. 352 с.

Рекомендує до друку науковий керівник доцент Чехуніна А.О.

РОЛЬ КЕРІВНИКА У ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ ЗІ ШКІЛЬНИМ ВОКАЛЬНИМ АНСАМБЛЕМ

У статті розглядається роль керівника вокального ансамблю у позакласній роботі зі шкільним вокальним колективом. Висвітлюються вимоги до його особистісних та педагогічних якостей.

Ключові слова: вокальний ансамбль, позакласна робота, керівник вокального ансамблю, шкільний вокальний ансамбль.

The article deals with the role of the head of the vocal ensemble in the extracurricular activity with the school's vocal collective. His personal and pedagogical qualities are discussed in the article.

Key words: vocal ensemble, extracurricular activity, the head of the vocal ensemble, school's vocal collective.

Музична освіта та музично-естетичне виховання, на ряду з іншими мистецьким дисциплінами та художньо-естетичним вихованням школярів, є одними зі складових сучасної системи освіти та завдань сучасної загальноосвітньої школи. Згідно низки законодавчих актів, затверджених Кабінетом міністрів України, як, наприклад, Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття») [1], «Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах» [2], мистецькі предмети мають бути обов'язково введені у програму загальноосвітньої підготовки школярів. Опановуючи дисципліни мистецького циклу, учні розвивають свої знання у художньо-естетичній галузі під час навчальної діяльності. Предмет «Музичне мистецтво» є провідним серед дисциплін мистецького циклу. Державними освітніми стандартами затверджено, що ця дисципліна на ряду з іншими мистецькими має «охоплювати всі роки навчання на засадах цілісності, наступності і неперервності» [2].

Нажаль, у загальноосвітніх навчальних закладах вивченню мистецьких дисциплін, зокрема музичного мистецтва, приділяється критично мало часу. Таке обмеження значно негативно впливає на творчий розвиток особистості школярства. Проте окрім урочного часу існує позаурочна діяльність, яка дозволяє заповнити прогалини у знаннях учнів та сприяє їх більш досконалому музично-естетичному вихованню та гармонійному особистісному розвитку, вдосконалює музичні та творчі здібності, формує музичний та виробляє естетичний смак. Засади виховання учнів під час позакласної діяльності визначено «Концепцією художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах» [2].

Існує кілька форм музичних позакласних занять: масові, гурткові та індивідуальні [3]. Педагоги – М. Корф, К. Ушинський, В.Одоевський, Д. Кабалевський, Н. Ветлугіна, О. Ростовський, О. Апраксіна; композитори – М. Лисенко, М. Леонтович, К. Стеценко, М. Верховинець, Я. Степовий та інші вітчизняні та зарубіжні діячі музичної педагогіки та мистецтва досліджували у своїх наукових працях форми організації музично-естетичного виховання дітей, в тому числі й на позакласних заняттях.

Масові форми позакласної роботи включають в себе інструментальні оркестри, шкільні хорові колективи, відвідування закладів музичної культури та участь у музичних заходах.

До гурткових форм позакласної роботи відносяться різноманітні музичні гуртки – інструментальні, хорові, ансамблеві та сольні, хореографічні, музичний театр, факультативи та інші.

Індивідуальна форма позакласної роботи передбачає гру на музичних інструментах. Індивідуальна форма позакласної роботи має проводитись у відповідності до особливостей розвитку учня, набутих ним навичок та потреб та має бути педагогічно доцільною [3].

Однією з форм позакласної роботи з музики є вокальний ансамбль, який, як було вище зазначено, відноситься до гурткових форм позакласної роботи. Вокальний ансамбль – «група співаків, які виступають спільно (дует, тріо, квартет, квінтет і т.д.). Вокальні ансамблі бувають однорідні (дитячі, жіночі, чоловічі) та мішані» [6, с. 44]. Діяльність вокального ансамблю спрямована на досягнення спільних творчих цілей його учасників.

Ключовою постаттю у вокальному ансамблі є його керівник. В обов'язки керівника вокального ансамблю входить відбір учасників колективу, організація його роботи за умови «... чіткого і послідовного ряду навчальних завдань та їх систематичного вирішення...»[5, с. 91]. створення відповідної для цього атмосфери та задоволення вимог вокального ансамблю для досягнення творчого успіху.

Керівник вокального ансамблю має задовольняти низку вимог. Він має володіти певними особистісними та професійними якостями. Обов'язковою вимогою є наявність педагогічного досвіду, знання методики роботи з ансамблем та знання з психології. Керівник вокального ансамблю має постійно розвиватись у своїй професії, вдосконалювати свої знання з педагогіки та постійно підвищувати рівень своєї кваліфікації.

До обов'язків керівник вокального ансамблю відносяться:

- відбір учасників до сталого складу колективу протягом всього його існування;
- постійна робота з членами вокального ансамблю, спрямована на їх творчий та професійний розвиток;
- проведення роботи з учнями у відповідності до нормативно-правових актів та законів, що регулюють дану сферу освіти та діяльності;
- додержання відповідних санітарно-гігієнічних норм та правил безпеки життєдіяльності у процесі роботи з учасниками вокального ансамблю;
- педагогічна діяльність у відповідності до сучасних навчально-виховних напрямів із залучанням інформаційно-комп'ютерних технологій у музичну освіту як «...інструменту ефективного засвоєння знань, умінь й навичок»[5, с. 166].;
- індивідуально-зорієнтований підхід у навчанні та вихованні учнів, розмаїття діяльності у навчальному процесі;
- музично-естетичне виховання школярів та організація їх дозвілля;
- організація концертної діяльності вокального колективу на всіх щаблях: загальношкільному, місцевому, районному тощо;
- заповнення педагогічної документації, до якої відносяться звіти, журнали та інші документи;
- проведення бесід та зборів з батьками учасників вокального ансамблю, а також робота з педагогічним складом школи;
- ставлення до кожного учасника вокального ансамблю з повагою.

З метою успішної та результативної роботи керівника з вокальним ансамблем, вона має базуватися на наступних принципах:

- особистісно-зорієнтованого підходу;
- доступності, що вчаровує вікові та психофізіологічні особливості учнів – учасників вокального ансамблю;
- наступності, що проявляється у поетапному ускладненні навчального матеріалу.

Вимоги до професійних, як і до особистісних якостей педагога – керівника вокального ансамблю зосереджені навколо його педагогічної діяльності. Керівник має володіти педагогічним хистом, цікавитись сучасними методичними матеріалами та

напрямами навчально-виховної роботи, мати достатньо досвіду у проведенні музично-естетичного виховання учнів, володіти знаннями з психології, фізіології, постійно підвищувати рівень своєї педагогічної майстерності. Керівник має підтримувати сприятливу атмосферу серед учасників колективу та вміти будувати довірливі відносини з ними. Також керівник має бути всебічно розвинутою особистістю, знати та виховувати у дітях любов до державної мови та всіляко сприяти національній самоідентифікації молоді через патріотично-спрямоване виховання. В обов'язки керівника входить постійне вдосконалення репертуар колективу. Керівник шкільного вокального ансамблю має займатись безперервною самоосвітою, підвищувати рівень своїх професійних знань та навичок, відвідуючи методичні семінари, наукові конференції тощо, займатись науково-дослідною роботою та публікувати свою власну методичну літературу: рекомендації, авторські навчальні програми та посібники. З метою обміну педагогічним досвідом, керівник має відвідувати інші шкільні позакласні гуртки та спілкуватись із керівниками інших гуртків. З метою ознайомлення з результатами сумісної праці керівника та учасників вокального ансамблю, він має влаштовувати звітні концерти та заходи такого кшталту для адміністрації школи та батьків. Наостанок, керівник шкільного вокального ансамблю має постійно аналізувати роботу колективу та вживати заходів, спрямованих на досягнення творчих планів всіх учасників вокального ансамблю.

Отже, позакласна робота з музичного мистецтва відіграє важливу роль у музично – естетичному вихованні школярів. Однією із форм позакласної роботи з музики є вокальний ансамбль. Діяльність вокального ансамблю спрямована на досягнення спільних творчих цілей його учасників. Проте злагоджена робота вокального ансамблю можлива лише за наявності керівника. Керівник є провідною особою у колективі, оскільки саме він формує вокальний ансамбль та організовує його роботу, турбується про створення відповідної, сприятливої для творчості атмосфери. Низка вимог, що застосовуються до особи керівника є цілком виправданими, оскільки він працює з дітьми та має великий вплив на формування їх особистості. Окрім таких суто професійних якостей, як педагогічний досвід, знання психології та принципів, на яких має базуватись робота керівника тощо, він має володіти певними особистісними якостями, бути прикладом для своїх вихованців, сприяти їх патріотичному вихованню, створювати відповідну сприятливу атмосферу на заняттях з вокального ансамблю, налаштовувати учнів на досягнення творчого успіху, бути всебічно розвинутою особистістю.

ЛІТЕРАТУРА:

7. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»). Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 1993 р. № 896. Дата оновлення: 29.05.96 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/896-93-п>
8. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах. Наказ Міністерства Освіти і Науки України Академія Педагогічних Наук України від 25.02.2004 № 151/11. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1_11290-04/print
9. Олексюк О.М. Музична педагогіка: Навчальний посібник. К.: КНУКіМ, 2006. 188 с.
10. Чехуніна А. О. Застосування інформаційно-комп'ютерних технологій у процесі формування професійних компетентностей майбутніх фахівців-музикантів. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 33. Т. 2. С. 165-170. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/123456789/15215>
11. Чехуніна А. О. Специфіка формування художнього мислення здобувачів музичної освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 36. С.89-93. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/123456789/15217>
12. Юцевич Ю.Є. Музика. Словник-довідник. Вид.2-ге, переробл. і доп. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009. 352 с.

Рекомендує до друку науковий керівник доцент Чехуніна А.О.